

NÁZEV ŠKOLY:	GYMNÁZIUM JOSEFA JUNGMANNA LITOMĚŘICE, Svojsíkova 1, příspěvková organizace
ČÍSLO PROJEKTU:	CZ.1.07/1.5.00/34.1082
NÁZEV MATERIÁLU:	VY_32_INOVACE_5B_13_Dodržování lidských práv
TÉMA SADY:	Společenskovední seminář
ROČNÍK:	4. ročník, oktáva
DATUM VZNIKU:	Srpen 2013
AUTOŘI:	Luboš Nergl, Andrea Skokanová

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Dodržování lidských práv

Anotace:

Výukový materiál je určen pro volitelný předmět společenskovední seminář ve 4. ročníku

Materiál obsahuje texty z učebnic určených převážně pro výuku na vysokých školách, jen výjimečně obsahuje jiné texty. Texty nemohou nahradit soustavný výklad dané problematiky, jejich funkce je motivační k dalšímu studiu zejména uvedených titulů. Zároveň je úloha textů inspirativní k frontálním diskusím a skupinovým debatám. Výše zmíněné inspiraci slouží otázky a úkoly.

Žáci si mohou texty vytisknout, stáhnout do mobilu či tabletu, mohou si je převést do otevřeného formátu, opatřit poznámkami, napsat odpovědi. Rovněž během vyučovací hodiny lze texty promítnout dataprojektorem na plátno.

Časová náročnost: 2 vyučovací hodiny týdně (dvouhodinový seminář).

Přístup k internetu není bezpodmínečně nutný, jen některé úkoly odkazují na elektronické zdroje.

Všeobecná deklarace lidských práv

Úvod:

U vědomí toho, že uznání přirozené důstojnosti a rovných a nezcizitelných práv členů lidské rodiny je základem svobody, spravedlnosti a míru ve světě, že zneuznání lidských práv a pohrdání jimi vedlo k barbarským činům, urážejícím svědomí lidstva, a že vybudování světa, ve kterém lidé, zbavení strachu a nouze, se budou těšit svobodě projevu a přesvědčení, bylo prohlášeno za nejvyšší cíl lidu, že je nutné, aby lidská práva byla chráněna zákonem, nemá-li být člověk donucen uchýlovat se, když vše ostatní selhalo, k odboji proti tyranii a útlaku, že je nutné podporovat rozvoj přátelských vztahů mezi národy, že lid Spojených národů zdůraznil v Chartě znovu svou víru v základní lidská práva, v důstojnost a hodnotu lidské osobnosti, v rovná práva mužů i žen a že se rozhodl podporovat sociální pokrok a vytvořit lepší životní podmínky ve větší svobodě, že členské státy převzaly závazek zajistit ve spolupráci s Organizací spojených národů všeobecné uznávání a zachovávání lidských práv a základních svobod a že stejné chápání těchto práv a svobod má nesmírný význam pro dokonalé splnění tohoto závazku.

Valné shromáždění

vyhlašuje tuto Všeobecnou deklaraci lidských práv jakožto společný cíl pro všechny národy a všechny státy za tím účelem, aby se každý jednotlivec a každý orgán společnosti, máje tuto deklaraci stále na mysli, snažil vyučováním a výchovou rozšířit úctu k těmto právům a svobodám a zajistit postupnými opatřeními vnitrostátními i mezinárodními jejich všeobecné a účinné uznávání a zachovávání jak mezi lidem členských států samých, tak i mezi lidem území, jež jsou pod jejich pravomocí.

Listina základních práv a svobod

Listina základních práv a svobod je součástí ústavního pořádku České republiky. Základní práva a svobody obsažené v Listině v zásadě vyjadřují vztah mezi státem a občanem. Práv a svobod zakotvených v Listině se zpravidla může domáhat každý, jen některá práva a svobody jsou vázané na státní občanství. Obsah Listiny vychází z principů právního státu – ze svrchovanosti práva a zásady možnosti zásahů státní moci do svobod jednotlivce jen na základě a v mezích zákona. Pro všechna základní práva a svobody platí, že jsou nezadatelná, nezcizitelná, nepromlčitelná a nezrušitelná a že jsou pod ochranou soudní moci. Listina má 44 článků členěných do šesti hlav. Hlava první garantuje některá práva, hlava druhá obsahuje katalog základních lidských práv a svobod, hlava třetí upravuje práva národnostních menšin, hlava čtvrtá hospodářská, sociální a kulturní práva, hlava pátá se zabývá právem na soudní a jinou právní ochranu, hlava šestá pak upravuje společná ustanovení. Listina je prvním uceleným ústavním dokumentem, který zakotvil tradiční demokratická práva a svobody. Listina je pramenem ústavního práva a je srovnatelná z hlediska právní síly s ústavními zákony, ačkoliv není jako ústavní zákon v současnosti formálně označena.

Listina vycházela především z Všeobecné deklarace lidských práv z roku 1948,

Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (1966), Mezinárodního paktu o ekonomických, sociálních a kulturních právech (1966), Evropské konvence o ochraně práv člověka a základních svobodách (1950), Evropské sociální charty, ale také z československé ústavy z roku 1920 a rakouské ústavní úpravy z roku 1867.

Hlava první

Obecná ustanovení

Článek 1

Lidé jsou svobodní a rovni v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.

Článek 2

(1) Stát je založen na demokratických hodnotách a nesmí se vázat ani na výlučnou ideologii, ani na náboženské vyznání.

(2) Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.

(3) Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.

Článek 3

(1) Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.

(2) Každý má právo svobodně rozhodovat o své národnosti. Zakazuje se jakékoli ovlivňování tohoto rozhodování a všechny způsoby nátlaku směřující k odnárodnění.

(3) Nikomu nesmí být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod.

Stéphane Courtois a kol.: Černá kniha komunismu

Francois de Menthon, francouzský generální prokurátor, podtrhl ve své obžalovací řeči v Norimberku ideologickou dimenzi těchto zločinů:

„Chci vám dokázat, že každá organizovaná a masová kriminalita vyplývá z toho, co bych si dovolil nazvat zločinem proti duchu, chci říci z doktríny, jež negováním všech duchovních, racionálních či morálních hodnot, s nimiž se po tisíciletí národy snažily o pokrok lidského údělu, směřuje k uvržení lidstva nazpět k barbarství, ne už do přirozeného a spontánního barbarství primitivních národů, ale do barbarství ďábelského, neboť vědomého si sama sebe a používajícího všechny materiální prostředky, jež dala k dispozici člověku moderní věda. Tento hřích proti duchu je právě původní vinou nacionálního socialismu, od něhož se odvíjejí všechny zločiny. Tato zrůdná doktrína je doktrínou rasismu. (...) Ať se jedná o zločin proti míru či o válečné zločiny, nestojíme tváří v tvář kriminalitě náhodné, příležitostné, již by mohly události jistě ne ospravedlnit, ale vysvětlit. Nacházíme se před kriminalitou systematickou, plynoucí přímo a nutně ze zrůdné doktríny, které vedoucí činitelé nacistického Německa vědomě a dobrovolně sloužili.“

Naším záměrem není předložit zde bůhvíjaké srovnávací makabrovní počty, dvojití účetnictví hrůz, hierarchii krutostí. Jenže fakta jsou tvrdohlavá a ukazují, že komunistické režimy spáchaly zločiny zasahující zhruba sto milionů osob proti 25 milionům osob za nacismu. Toto jednoduché konstatování musí alespoň přimět člověka ke srovnávací úvaze o podobnosti režimu, jenž byl od roku 1945 považován za nejzločinnější v tomto století, a systému komunistického, který si až do roku 1991 zachoval veškerou mezinárodní legitimitu a který je dodnes v jistých zemích u moci a uchovává si příznivce po celém světě. A i když mnoho komunistických stran opožděně přiznalo zločiny stalinismu, ve většině neopustily leninské principy a vůbec se neptají po tom, jak byly samy zapleteny do fenoménu terorismu.

Mluvit o blízkosti mezi nacismem a komunismem pokud jde o vyhlazování, může šokovat. A přitom ten, kdo napsal první text o Treblince a byl jedním z vedoucích duchů při práci na **Černé knize** o vyhlazování Židů v SSSR, Vasilij Grossman, jehož matka byla zabita Němci v ghettu v Berdičevu, nechává takto hovořit jednu z postav ve svém příběhu **Vše plyne** o hladomoru na Ukrajině: „Spisovatelé i sám Stalin říkali všichni totéž: Kulaci jsou příživníci, spalují obilí, zabíjejí děti. A bez obalu vyhlásili: je třeba proti nim pozvednout masy a zničit je všechny, jako třídu, ty proklatce.“ A dodává: „Aby je bylo možné zabít, bylo třeba vyhlásit: Kulaci, to nejsou lidské bytosti. Přesně jako Němci říkali: Židé, to nejsou lidské bytosti. A tak to řekli Lenin a Stalin: Kulaci, to nejsou lidské bytosti.“ A na závěr mluví Grossman o dětech kulaků: „Je to, jako když Němci nechávali umírat a židovské děti v plynových komorách: Vy nemáte právo žít, vy jste Židé.“

OTÁZKY A ÚKOLY

1. Přemýšlejte a diskutujte o důvodech, které vedly na konci roku 1948 v OSN k přijetí Všeobecné deklarace lidských práv.
2. Lidská práva jsou v mnoha státech dodnes porušována. Není pokrytectvím se o nich ve škole povinně učit?
3. Vysvětlete atributy lidských práv a svobod - nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.
4. Vysvětlete, jak rozumíte argumentům francouzského prokurátora v jeho obžalovací řeči v norimberském procesu s nacisty.
5. Autoři Černé knihy komunismu uvádějí několik důvodů, proč se svět nevypořádal s komunismem podobným způsobem jako s nacismem. Pokuste se sami přijít na některé z těchto příčin.

Zdroje:

<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>

<http://www.slu.cz/slu/cz/poradenska-centra/docs/listina-zakladnich-prav-a-svobod>

COURTOIS, S. a kol. *Černá kniha komunismu*. 1. vyd. Praha: Paseka, 1999,
ISBN 80-7185-194-9, str. 18 - 24